

нення адміністрування та прийняття управлінського рішення. Отже, прийняття управлінського рішення у сфері національної безпеки являється адміністрування у цій сфері. Прикладом може бути у даному випадку рішення про призначення на посаду: голова Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України [1]. Варто також наголосити на поетапності процесу адміністрування під час вироблення, прийняття, реалізації управлінського рішення, а також здійснення контролю за його виконанням. Всі дані дії складають зміст адміністрування.

Підсумовуючи виклад матеріалу, вважаємо за потрібне наголосити на важливості обраної тематики дослідження та необхідності в подальшому проведення більш ґрунтовних досліджень у сфері адміністрування сил та засобів національної безпеки. Перспективними напрямками досліджень можуть бути стадії, елементи, принципи, методи, функції адміністрування сил та засобів національної безпеки, а також інші питання, які сприятимуть удосконаленню такого адміністрування.

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#n355>.

2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>.

3. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

Олексій Бочковий,
завідувач навчально-наукової лабораторії
з дослідження проблем превентивної діяльності
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ СТАНУ СУСПІЛЬНОЇ НЕБЕЗПЕКИ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ЗБРОЇ В УМОВАХ ПЛАНОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Тема незаконного обігу зброї сьогодні надзвичайно актуальна. І це не просто слова для вступу середньостатистичної статті чи дисертаційного дослідження.

Незаконний обіг зброї сьогодні сягнув загрозливих масштабів, про що свідчить кількість вилученої зброї та боєприпасів та звіти щодо «втрачених» одиниць зброї у складах Луганської, Донецької областей та АРК. Не будемо також забувати і про факти незаконного продажу озброєння з військових частин, які інколи намагаються приховати шляхом організації «диверсій» чи пожеж [1].

Останнім же часом тема обігу зброї сколихнула суспільство через стремління законодавця врегулювати, на кінець, законний її обіг шляхом прийняття відповідного нормативно-правового акту [2].

Враховуючи вищевказані аргументи, тематика протидії незаконному обігу зброї стала однією з пріоритетних під час планування науково-дослідної роботи навчально-наукової лабораторії з дослідження проблем превентивної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Разом з тим, здійснюючи наукові дослідження за вказаною тематикою на замовлення територіальних підрозділів Національної поліції постійно виникає необхідність у вивченні сучасного стану практики та цифрових показників діяльності для обґрунтування чи спростовування гіпотез.

Проте детальний та критичний аналіз таких показників діяльності формує суперечливі висновки, що не дає можливості їх оцінювати як взірць, на підставі яких можна оці-

нювати об'єктивний стан речей у досліджуваній сфері.

Здійснюючи збір інформації щодо протидії незаконному обігу вогнепальної зброї підрозділами Національної поліції виявилось, що інформація, яка доповідається керівництву територіального органу Національної поліції та інформація, яка надсилається для формування офіційних даних відомства, які у подальшому передаються Офісу Генерального прокурора для розміщення на сайті часто не співпадають. Чому?

Тому що періодично проголошуваний відхід від планового («палочного») принципу оцінки діяльності правоохоронних органів не відбувся і надалі активно застосовується. У зв'язку з цим, цифрові показники діяльності постійно корегуються у залежності від завдань, які ставить керівництво того чи іншого підрозділу перед своїми підлеглими. Звісно, що жодна офіційна особа не підтвердить даний факт. Але про це знає чи не кожен співробітник правоохоронного органу. Будь-хто, з працівників Національної поліції підтвердить факт формального підходу до виконання показників діяльності під час численних спеціальних операцій («Зброя та вибухівка», «Мак», «Розшук» й т.п.). Та й самі керівники, під час нарад та заслуховувань, періодично вказують «формальність» як один з систематичних недоліків під час підбиття підсумків численних відпрацювань та операцій. Ні для кого не секрет, що деякі керівники приймають рішення щодо перенесення реєстрації тих чи інших правопорушень, щоб вони потрапили у терміни проведення відповідних відпрацювань.

Оцінюючи офіційну статистику з урахуванням власного практичного та наукового досвіду складається враження, що правоохоронна система сповідує концепцію прийняття бажаного за дійсне, що є результатом вирішення конфлікту між переконаннями та бажаннями.

Зокрема, за твердженням начальника Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції Василя Неволі, яке процитував аналітичний портал «Слово і діло» посилаючись на прес-службу МВС, основний канал потрапляння зброї в Україні – це «непідконтрольні території» [3]. Тоді виникає питання, де ж зброя бралась до 2014 року, коли не було «непідконтрольних територій»? Адже у 2013 році було вилучено 1693 одиниці вогнепальної зброї, що менше лише на 7,6% у порівнянні з показником 2019 року. А якщо взяти 2016 рік, то було зареєстровано 6225 кримінальних проваджень щодо незаконного поводження зі зброєю (ст.ст. 262, 263, 263-1 КК України), що на 12% менше, ніж у 2013 році, коли в Україні не було бойових дій, а всі території були підконтрольні, та й зброї у 2016 році майже на 24% менше було вилучено ніж у 2013 (див. рис.). Таким чином, якщо зброя з непідконтрольних територій таки надходить у нелегальний обіг, а це факт, з яким важко не погодитись, то напрошується висновок: або раніше показники протидії нелегальному обігу зброї завищувались, або зараз занижуються?

У будь-якому випадку, дані розбіжності у офіційних статистичних даних та тим, що спостерігається навкруги, не дозволяє їх брати як об'єктивний показник під час оцінки реального стану речей у тій чи іншій сфері протидії злочинності чи охорони публічного порядку.

Разом з тим, ситуація серйозніша ніж здається. Адже потрібно враховувати, що прийняття бажаного за дійсне може визвати, так названу, сліпоту до непередбачуваних наслідків. Про це говорили ще в середині минулого століття Джером Бруннер та Сесілі Гудман [4,

Р. 33-44]. Не зважаючи на те, що дослідження психологів були націлені на визначення сприйняття людьми тих чи інших об'єктів, а також помилковість сприйняття у залежності від різних факторів впливу чи соціального статусу, висновки науковців можна використати для демонстрації негативних наслідків хибного уявлення про рівень злочинності на підставі показників статистики, які відрізняються від реального стану речей [5, Р. 401-414].

Відповідно до психологічної теорії прийняття бажаного за дійсне реалізується за трьома механізмами: систематична помилка уваги, систематична помилка інтерпретації та систематична помилка реакції.

Уявімо, що око людини буде передавати до мозку невірну інформацію щодо висоти сходинки під час спуску з сходів Флорлі у Норвегії, які є найвищими дерев'яними сходами у світі й налічують 4444 щаблі. Можна припустити, що хибна оцінка висоти щабля призведе до спотикання на першому ж щаблі та може закінчитись летально.

Трагічність в оцінці хибних статистичних показників не менша. Адже на підставі кількісних показників діяльності правоохоронних органів здійснюється оцінка ефективності їх діяльності, вносяться корективи щодо планів роботи, залучаються додаткові сили чи засоби щодо протидії правопорушенням, показники вчинення яких збільшуються тощо. Більше того, на підставі аналізу статистичних даних визначаються сфери діяльності правоохоронних органів, які потребують реформування, або додаткових науково-методичних матеріалів, розробку яких здійснюють науковці. Ці ж самі показники використовують народні депутати для обґрунтування змін до чинного законодавства.

Як результат, у разі хибності початкового уявлення про реальний стан речей, який був сформований на підставі недостовірних статистичних даних, буде здійснене реагування не на ті аспекти, які дійсно потребують уваги, буде затрачена велика кількість людських та фінансових ресурсів, час. А основне, ті сфери діяльності, які дійсно потребуватимуть реагування, залишаться без уваги.

У випадку з протидією злочинності, наслідки неправильної оцінки сучасного стану на підставі хибних статистичних даних призводить до трагічних наслідків, адже кожен злочин чи правопорушення – це посягання на права людини, інколи й на її життя та здоров'я, а особливо правопорушень, які вчиняються у сфері обігу зброї, або з її використанням.

При цьому, ми маємо доступні засоби як для усунення вказаних вище прорахунків, так і для того, щоб не допускати їх у майбутньому. Такі засоби нам надають сучасні інформаційні технології. Адже за прогнозами компанії IDC (International Data Corporation), яка спеціалізується на аналітиці в сфері інформаційних технологій, більша частина даних буде генерована не людьми, а різного роду пристроями в ході їх взаємодії між собою та мережами даних (наприклад, смартфонами, пристроями радіочастотної ідентифікації (RFID), супутниковими системами навігації типу (GPS) [6, Р. 2-11]. Вказаний факт має втілені приклади, так, керівництво соціальної мережі Facebook було вимушене відключити систему штучного інтелекту після того, коли машини почали спілкуватись на своїй мові, яку люди не розуміли [7]. Схожа історія відбулась з Google. Його система онлайн-перекладу сама відмовилась від принципу розбивати усі речення на окремі слова та фрази (це знижувало якість перекладу) і створила нову мову-посередник. Яка дозволяла скоріше й точніше перекладати усю фразу повністю.

Разом з тим, правоохоронні органи показники своєї діяльності оцінюють на підставі даних, які самі ж корегують у ручному, в буквальному сенсі, режимі. Звісно, для того, щоб порахувати кількість вилученої зброї інформаційні технології не потрібні. Та вони потрібні для того, щоб попередити спотворення статистичної інформації, а також для того, щоб аналізувати причини неналежного обліку даних. Наприклад, у разі забезпечення цифрового обліку усіх вилучених об'єктів ще з моменту їх виявлення, факт безвідповідального зберігання вилученої зброї буде виявлений відразу, забезпечивши при цьому економію часу та засобів, а сам факт існування такого обліку буде попереджувальним фактором для таких випадків взагалі.

Звісно, запровадження вказаних вище новел у правоохоронну діяльність потребує часу та немалих фінансових затрат. Але ж це не привід ігнорувати елементарні засоби аналізу та обробки даних, які доступні чи не кожному випускнику-програмісту. Перш за все потрібно перестати видавати бажане за дійсне, та дати можливість дослідникам використовувати достовірні дані щодо протидії правопорушенням, щоб мати можливість формувати об'єктивні висновки та пропонувати дієві шляхи вирішення проблем.

1. Ігор Бурдига. Від тероризму до розкрадання: чому в Україні вибухають артилерійські склади. URL: <https://p.dw.com/p/36Fip>
2. Проект Закону про обіг цивільної вогнепальної зброї та бойових припасів до неї № 4335 від 06.11.2020 URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70363.
3. У МВС назвали кількість вилученої за рік зброї. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/01/21/novyna/suspilstvo/mvs-nazvaly-kilkist-vyluchenoyi-rik-zbroyi>.
4. Bruner, J. S., & Goodman, C. C. (1947). Value and need as organizing factors in perception. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 42, 33–44.
5. Riccio, Matthew; Cole, Shana; Balceti, Emily; Emily. Seeing the Expected, the Desired, and the Feared: Influences on Perceptual Interpretation and Directed Attention (англ.) // *Social and Personality Psychology Compass : journal*. – 2013. – June (vol. 7, no. 6). – P. 401–414.
6. Bochkoviy O., Khankevich A. The Impact of Information Technology on Ensuring Human Rights and Freedoms in an Open Society // *European Reforms Bulletin scientific peer-reviewed journal*, 2020, №3. P. 2–11. URL: http://aord.com.ua/wp-content/uploads/2020/12/European-Reforms-Bulletin_3_2020.pdf
7. Дмитрий Писаренко. Боты изобрели свой язык. Опасно ли развитие искусственного интеллекта? // «Аргументы и Факты» № 32 09/08/2017 URL: https://aif.ru/society/science/boty_izobreli_svoy_yazyk_opasno_li_razvitie_iskusstvennogo_intellekta

Дмитро Корнієнко,
начальник Київського факультету
Національної академії
Національної гвардії України
кандидат юридичних наук, доцент

СЛУЖБОВО-БОЙОВА ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВВЕДЕННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Відповідно до норм законодавства воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [1, ст. 1].

З виникненням загроз національній безпеці у 2014 році перед керівництвом держави гостро постало питання реформування сектору безпеки та оборони України та інтенсифікації процесу адаптації законодавчого забезпечення службово-бойової діяльності сил безпеки та оборони до стандартів Організації Північноатлантичного договору та Європейського Союзу.

У березні 2014 року було створено Національну гвардію України – військове формування з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від кримінальних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій [2, ч. 1 ст. 1], яка за певних умов бере участь відповідно до закону у взаємодії зі Збройними Силами України у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони [2, ч. 2 ст. 1].

М.І. Балан та О.В. Кривенко зазначають, що прийнятий Закон «Про Національну гвардію України» об'єктивно не зміг повною мірою врахувати всі особливості службово-бойової діяльності НГУ на яку окрім функцій, що виконували внутрішні війська МВС